

A zecea Olimpiadă internațională de lingvistică

Ljubljana (Slovenia), 30 iulie – 3 august 2012

Probleme pentru competiția individuală

Nu copiați datele oferite de problemă. Rezolvați fiecare problemă pe o foaie (sau foi) separată (separate). Scrieți pe fiecare foaie numărul problemei, numărul locului dvs. și numele dvs. de familie. Altfel, rezultatele dvs. ar putea fi atribuite în mod greșit unui alt participant.

Răspunsurile trebuie să fie bine argumentate. Un răspuns dat fără explicație, chiar dacă este absolut corect, va primi un punctaj scăzut.

Problema nr. 1 (20 de puncte) Sunt date propoziții în dialectul central al limbii dyirbal și traducerea lor în română:

1. **bayi yaça ɲunɟaymuɲa baŋgu gurugugu biŋgunman.**
Pileala îl obosește pe bărbatul care e mereu criticat.
2. **balan yabu bimabaŋalɲaymuɲa baŋgul yaɟaŋgu guliŋgu ɲunɟaɲu.**
Bărbatul puternic o critică pe mama care urmează mereu viperele ucigătoare.
3. **balan waymin bambun baŋgu ɟaŋgu ɟamiman.**
Zahărul o îngrașă pe soacra sănătoasă.
4. **bala yila wura baŋgul bargandu biŋgundu guniɲu.**
Wallaby-ul obosit caută pana mică.
5. **balan malayigara baŋgu garandu biŋgunman.**
Fumul îl obosește pe scorpion.
6. **bala gurugu baŋgul ɲumaŋgu munduŋgu dimbaɲu.**
Tatăl insultat duce pileala.
7. **bayi midin baŋgun bimauŋgu malayigaraguninaymuɲagu baŋɟan.**
Vipera ucigătoare care caută mereu scorpioni urmează posumul.
8. **bayi gubimbulu biŋgun baŋgu gurugugu ɟaŋgunman.**
Pileala îl adoarme pe medicul obosit.
9. **bala garan baŋgul biɲɟiriɲu baŋɟan.**
Șopârla urmează fumul.
10. **balan duŋan baŋgul yiriɲɟilagu guniɲu.**
Libelula caută arborele-urzică.
11. **bala ɟuga baŋgun yabuŋgu ɲaɟilmuɲagu dimbaɲu.**
Mama care e mereu ignorată duce zahărul.
12. **bala diban ɟaɟiɲ baŋgul gubimbulugu ɟamiŋgu bilmban.**
Medicul gras împinge piatra mare.
13. **bala garan baŋgun waymindu dibanbilmbalɲaymuɲagu buɟan.**
Soacra care împinge mereu pietre privește fumul.
14. **balan baŋgay waɟu baŋgun bundiɲu ɟaɟiɲu guniɲu.**
Greierul mare caută sulita îndoită.
15. **bayi biɲɟiriɲ biŋgun baŋgul ɲalɲaŋgu mugurugu buɟan.**
Băiatul liniștit privește șopârla obosită.
16. **bayi ɲuma guli baŋgul yaɟaŋgu baŋalmuɲagu munduman.**
Bărbatul care e mereu urmat îl ofensează pe tatăl puternic.

(a) Un lingvist a considerat că unul din enunțurile de mai sus în limba dyirbal conține o greșeală. De fapt, nu e nicio greșeală. Ceea ce i s-a părut straniu se explică prin faptul că animalele uneia dintre speciile menționate sunt considerate „femei bătrâne” în unul din miturile poporului dyirbal. Care animal este acesta? Ce anume a fost considerat greșeală de către lingvist?

(b) Traduceți în română:

17. **balan ɲalɲga baŋgul ɲumaŋgu guniymuŋagu bambunman.**

18. **bala diban bilbalmuŋa baŋgun biɲɟiriɲɟu guniɲu.**

19. **bayi bargan baŋgul yaɲaŋgu gubimbuluŋuŋanaymuŋagu baŋjan.**

(c) Iată încă trei cuvinte în limba dyirbal:

bayimbam — larvă, omidă;

muŋunanɟa — mătușă (sora mai mare a mamei);

muŋga — zgomot puternic.

Traduceți în limba dyirbal:

20. Wallaby-ul mic privește libelula.

21. Mătușă care e mereu urmată îndoiaie pana.

22. Posumul adormit ignoră zgomotul puternic.

23. Omidă îl caută pe bărbatul care duce mereu pietre.

⚠ Limba dyirbal face parte din familia pama-nyungană; este o limbă pe cale de dispariție a aborigenilor australieni, vorbită în nord-estul regiunii Queensland.

ɲ $\approx$ *n* în cuvântul *cangur*.

ɲ $\approx$ *ni* în cuvântul *oameni*; **ɟ** este consoană oclusivă (ca **d**), articulată în aceeași parte a gurii ca și **ɲ**.

Vipera ucigătoare este un șarpe veninos australian. Wallaby-ul este un animal mic înrudit cu cangurul. Posumul este un marsupial arboreal australian. Arborii-urzică sunt o specie de tufari și copaci cu peri urticanti; înțepătura unora prezintă pericol pentru oameni.

—Artūrs Semeņuks

Problema nr. 2 (20 de puncte)

	umbu-ungu		umbu-ungu
10	<i>rureponga talu</i>	35	<i>tokapu rureponga yepoko</i>
15	<i>malapunga yepoko</i>	40	<i>tokapu malapu</i>
20	<i>supu</i>	48	<i>tokapu talu</i>
21	<i>tokapunga telu</i>	50	<i>tokapu alapunga talu</i>
27	<i>alapunga yepoko</i>	69	<i>tokapu talu tokapunga telu</i>
30	<i>polangipunga talu</i>	79	<i>tokapu talu polangipunga yepoko</i>
		97	<i>tokapu yepoko alapunga telu</i>

telu < yepoko

- (a) Înscrieți cu cifre: *tokapu polangipu*,
tokapu talu rureponga telu,
tokapu yepoko malapunga talu,
tokapu yepoko polangipunga telu.

- (b) Notați în limba umbu-ungu numerele: 13; 66; 72; 76; 95.

⚠ Limba umbu-ungu face parte din familia trans-neoguineeană. Este vorbită de aproximativ 34 200 de persoane în Papua Noua Guinee. —*Xenia Ghiliarova*

Problema nr. 3 (20 de puncte) Sunt date propoziții în limba bască și traduceri lor în română în ordine arbitrară. Unul din enunțurile în limba română corespunde cu două enunțuri în bască:

ahaztu ditut, ahaztu zaizkit, ahaztu zaizu, hurbildu natzaizue, hurbildu zait,
lagundu ditugu, lagundu dituzu, lagundu dute, lagundu nauzue, mintzatu
natzaizu, mintzatu gatzaizkizue, mintzatu zaizkigu, ukitu ditugu, ukitu naute

tu ai uitat de el, ei au vorbit cu noi, eu m-am apropiat de voi, eu am vorbit cu tine, noi i-am ajutat, voi m-ați ajutat, el s-a apropiat de mine, noi i-am atins, ei m-au atins, tu i-ai ajutat, ei l-au ajutat, noi am vorbit cu voi, eu am uitat de ei

- (a) Arătați corespondențele corecte.
(b) Traduceți în limba bască: tu m-ai atins, ei s-au apropiat de mine.
(c) Traduceți în română: *lagundu dut, hurbildu gatzaizkizu*.
(d) Unul din enunțurile date în limba română se mai poate traduce în limba bască într-un mod. Identificați acest enunț și propuneți a doua traducere posibilă.

—*Natalia Zaika*

Problema nr. 4 (20 de puncte) Un lingvist a hotărît să scrie o gramatică a limbii teop. Mai întâi, a rugat purtătorii limbii să traducă în limba lor propoziții aparte. Iată ce a obținut:

1. Tu m-ai lovit.	<i>Ean paa tasu anaa.</i>
2. El a mâncat peștele.	<i>Eove paa ani bona iana.</i>
3. Noi am lovit copilul.	<i>Enam paa tasu a beiko.</i>
4. Bărbatul a văzut sacul.	<i>A otei paa tara bona kae.</i>
5. Băiatul l-a omorît.	<i>A visoasi paa asun bona.</i>
6. Eu am văzut mâncarea.	<i>Enaa paa tara a taba'ani.</i>
7. Voi l-ați auzit.	<i>Eam paa baitono e.</i>
8. Eu i-am dat bărbatului nuca de cocos.	<i>Enaa paa hee a otei bona overe.</i>
9. Femeia v-a dat mâncarea.	<i>A moon paa hee ameam bona taba'ani.</i>
10. Eu te-am lovit cu piatra.	<i>Enaa paa tasu vuan a vasu.</i>
11. Ei au omorît femeia cu toporul.	<i>Eori paa asun bona moon bona toraara.</i>
12. Noi l-am numit pe băiat vrăjitor.	<i>Enam paa dao a visoasi bona oraoraa.</i>

(a) Traduceți în română:

13. *Eam paa ani a overe.*
14. *Ean paa tasu a oraoraa bona kae.*
15. *Eove paa tara ameam.*

(b) Traduceți în limba teop:

16. Noi ți-am dat mâncarea.
17. El m-a numit copil.
18. Eu l-am omorît cu aceasta (*lit.* cu el).
19. Vrăjitorul i-a dat băiatului peștele.

Ulterior lingvistul a înscris vorbirea firească a purtătorilor limbii teop și și-a completat gramatica. Urmează fragmente de dialoguri în limba teop și traducerile lor în română. În paranteze este prezentat contextul în care au fost pronunțate aceste enunțuri.

20. (Ce s-a întâmplat atunci cu femeia?)
A moon paa tara bona oraoraa. Femeia l-a văzut pe vrăjitor.
21. (De ce n-a mai rămas mâncare?)
A taba'ani paa ani nam. Noi am mâncat mâncarea.
22. (De ce băiatul plângea atât de amar?)
A visoasi paa tasu a otei bona overe. Bărbatul l-a lovit pe băiat cu nuca de cocos.
23. (Unde e sacul?)
A kae paa hee naa a beiko. Eu i-am dat copilului sacul.

(c) Traduceți enunțurile din afara parantezelor în limba teop:

24. (De ce vrăjitorul a fost insultat?) Ei l-au numit pe vrăjitor femeie.
25. (De ce toporul e ud?) Băiatul a omorît peștele cu toporul.

⚠ Limba teop face parte din familia austroneziană. Este vorbită de aproximativ 5 000 de persoane în Papua Noua Guinee. —*Maria Konoșenko*

Problema nr. 5 (20 de puncte) Sunt date cuvinte și îmbinări de cuvinte în limba rotumană și traduceri lor în română:

<i>'el'ele</i>	neadânc	<i>mamasa</i>	solid
<i>'ele</i>	a fi alături	<i>maṭiti</i>	frig, răceală
<i>'olo</i>	a tăia	<i>maṭit mamasa</i>	gheață
<i>a'öf fau</i>	sfârșitul anului	<i>moafmofa</i>	plin de gunoi
<i>fäeag 'u'u</i>	a se exprima prin semne	<i>niu</i>	copră
<i>fau</i>	an	<i>nu'suar tiro</i>	fereastră
<i>haḟhaḟu</i>	stâncos	<i>nu'sura</i>	ușă
<i>huag 'el'ele</i>	nerăbdător	<i>pala</i>	a străpunge
<i>huag to'a</i>	curajos	<i>piri</i>	a se ondula
<i>hül haḟu</i>	a sufla (despre uragan)	<i>poagpoga = palpala</i>	plin de găuri
<i>hün kia</i>	partea de jos a gâtului	<i>pogi</i>	noapte
<i>huli</i>	a răsturna	<i>puhraḟi</i>	a fierbe, a clocoti
<i>huni</i>	partea de jos	<i>pulu</i>	clei
<i>is 'ā</i>	ascuțit	<i>kaḟu</i>	brățară; a înconjura
<i>is susu</i>	sfârc	<i>riamrima</i>	sclipitor
<i>lala</i>	adânc	<i>rū huga</i>	durere în burtă
<i>maf tiro</i>	ochelari	<i>to'a</i>	erou

(a) Sunt date denumirile rotumane a șapte părți ale corpului și traduceri lor în română în ordine arbitrară. Arătați corespondențele corecte:

'u'u, isu, kia, leva, mafa, susu, huga
sân, ochi, braț/mână, păr, inimă, gât, nas

(b) Traduceți în română:

tiro, poga (substantiv), *huag lala, haḟ puhraḟi, maf pogi = maf pala*.

(c) Traduceți în limba rotumană:

rotund; a tăia copră; păr ondulat; lipicios; a se aprinde; gunoi.

(d) Cu ajutorul materialelor date mai sus nu puteți traduce 'cuvânt' și 'a epuiza' în limba rotumană cu certitudine. Care ar fi traduceri teoretic posibile ale acestor cuvinte în limba rotumană?

△ Limba rotumană face parte din familia austroneziană. Este vorbită de aproximativ 9000 de persoane în Fiji.

' este o consoană (așa-numita ocluziune glotală); *a* este un *o* deschis; *ā* ≈ *ea* în *beat*; *ö* = *eu* în *bleumarin*; *ü* ≈ *u* în *chiciură*. Semnul „⁻” denotă lungimea vocalei.

Copra este miezul uscat al nucii de cocos.

—*Boris Iomdin, Alexandr Piperski*

Redactor: Aleksandrs Berdičevskis, Svetlana Burlak, Ivan Derjanski (redactor-șef), Hugh Dobbs, Ludmila Fiodorova, Dmitri Gerasimov, Xenia Ghiliarova, Gabrijela Hladnik, Boris Iomdin, Bruno L'Astorina, Jae Kyu Lee, Aleksejs Peguševs, Alexandr Piperski, Maria Rubinștein, Rosina Savisaar, Artūrs Semēņuks, Pavel Sofroniev.

Textul în română: Elena Cartaleanu, Oana Petre.

Succes!